

УДК 342.95

**О. М. Миколенко**, кандидат юридичних наук,  
доцент кафедри кримінального права,  
кримінального процесу та криміналістики  
Одеського національного університету  
ім. І. І. Мечникова

### ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО ПРАВА В СИСТЕМІ ПРАВА УКРАЇНИ

*Висвітлено дискусійні питання юридичної науки щодо місця адміністративно-деліктного права в системі права України, а також стосовно його функціонального призначення як правового інституту адміністративного права України.*

*Ключові слова: адміністративна відповідальність; адміністративно-деліктне право; адміністративно-деліктні відносини; система права; функції права.*

*The scientific article is devoted, firstly, to the discussion of the issues of jurisprudence on the place of administrative-tort law in the system of law of Ukraine. The conducted research points out that in the science of administrative law there is no single approach to the place of administrative-tort law in the system of law of Ukraine.*

*This, in turn, prevents it from determining the functional role of administrative-tort law both within the system of law and externally, specifically, with the legal regulation of a certain group of social relations. It is concluded that no preconditions and grounds exist today for the allocation of an independent branch of law in the system of law of Ukraine "administrative-tort law". This is explained by the fact that, firstly, the traditional criteria for the differentiation of the law in the industry are obsolete and do not work in relation to the newly formed sets of uniform rules of law, and secondly, there are no clear criteria for the delineation of the field of law, the sub-branch of law and the law institute, and thirdly, the subject of legal regulation is based on the allocation of all elements of the system of law, so it can not be the only criterion for the differentiation of law in the industry.*

*Administrative-tort law as a legal institute of administrative law provides implementation of the protective function of the norms of administrative law. If, however, to consider administrative and tort law as an integral system that regulates a homogeneous group of social relations, among its functions should be allocated institutional, restrictive, preventive, human rights, punitive, educational and other functions.*

*Key words: administrative liability; administrative-tortable law; administrative-tortable relations; system of law; functions of law.*

**Постановка проблеми.** В науці адміністративного права немає єдиного підходу щодо місця адміністративно-деліктного права в системі права України. Це, своєю чергою, заважає визначити функціональну роль адміністративно-деліктного права як всередині системи права, так і зовні, а саме за правового впливу на певну групу суспільних відносин.

© О. М. Миколенко, 2017

У наукових працях можна зустріти твердження щодо того, що адміністративно-деліктне право є галуззю права (О. М. Крамник, В. Н. Ульянова, А. П. Шергін та ін.), підгалуззю адміністративного права (наприклад, В. К. Колпаков) та правовим інститутом адміністративного права (Ю. П. Битяк, Д. М. Лук'янець, О. В. Кузьменко та ін.). Кожна наведена думка має власну низку наукових аргументацій і висвітлена в юридичній літературі. Серед них, на наш погляд, найбільш руйнівними для системи адміністративного права є думки про галузеву самостійність адміністративно-деліктного права в системі права України. Нині саме цей аспект привертає до себе увагу науковців, переосмислюється предмет адміністративно-правового регулювання, означено тенденції щодо поділу адміністративного права на численні самостійні галузі права (наприклад, поліцейське право, адміністративно-процесуальне право тощо).

Переконані, що визначити місце адміністративно-деліктного права в системі права України можливо лише з'ясувавши його правову сутність. Для цього слід звернутися не тільки до таких традиційних детермінант юридичної науки, як предмет і метод правового регулювання, але й до поняття "функція права". Саме це поняття допомагає не тільки розмежувати сферу суспільних відносин між галузями права і розкрити специфіку правового впливу на них, але й показати зв'язки в системі права між її елементами (галузями, підгалузями та правовими інститутами).

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Загальні питання правового регулювання адміністративної відповідальності розглянули у своїх працях такі науковці, як А. Б. Агапов, Ю. П. Битяк, І. П. Голосніченко, Є. В. Додін, О. Т. Зима, Л. В. Коваль, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, О. М. Крамник, Д. М. Лук'янець, О. В. Кузьменко, В. Н. Ульянова, А. П. Шергін та ін.

Беручи до уваги важливість і наукову цінність наявних досліджень, а також віддаючи належне досягненням учених у теоретичних і практичних питаннях притягнення осіб до адміністративної відповідальності, слід констатувати, що у вітчизняній адміністративно-правовій науці немає комплексного дослідження функціонального призначення адміністративно-деліктного права в системі права України. Це зумовило потребу проведення системного комплексного дослідження місця адміністративно-деліктного права в системі права України та його функціональної ролі як одного із важливих елементів цієї системи.

**Мета статті** – на підставі комплексного аналізу наявних наукових і нормативних джерел розкрити функціональне призначення адміністративно-деліктного права в системі права України.

**Виклад основного матеріалу.** Як уже зазначалося, в юридичній літературі адміністративно-деліктне право іноді розглядається як самостійна галузь права.

Наприклад, О. М. Крамник стверджує, що адміністративно-деліктному праву "тісно" в системі адміністративного права, навіть якщо його розглядати як підгалузь. Аргументує він свою позицію так.

*По-перше, брак простору для адміністративно-деліктного права в рамках адміністративного права пояснюється тим, що адміністративне право містить велику кількість власних норм, яким теж потрібна "свобода", і вони її отримують завдяки своєму статусу. Без них неможливо зрозуміти навіть основи адміністративного права. Адміністративно-деліктне право опиняється на "узбіччі" лише як один із методів державного управління [1, 10].*

Дуже спірне твердження, з яким не можемо погодитися з таких причин.

1. Спираючись на основи управлінської або публічно-сервісної концепції адміністративного права, дійсно, виникає питання про те, чому суспільні відносини, які пов'язані з підставами і порядком притягнення особи до адміністративної відповідальності, включено в предмет адміністративного права?

Адміністративісти Росії, Білорусі та деякі школи адміністративного права в Україні досі сповідують у своїх дослідженнях догму про те, що адміністративне право регулює суспільні відносини, які складаються у сфері державного управління. При цьому поняття “державне управління” має настільки розпливчастий зміст, що постійно виникають питання щодо правової природи управлінських та організаційних відносин, які формуються всередині органів місцевого самоврядування, а також всередині установ і організацій, заснованих на державній формі власності. В управлінській концепції адміністративного права постійно ототожнюються два самостійні поняття “державне управління” і “державне регулювання”, при цьому немає чітких критеріїв розмежування владних відносин і відносин підпорядкування, адміністративно-правових і конституційно-правових відносин тощо. Наприклад, адміністративно-деліктні відносини не є відносинами підпорядкування, але є владними відносинами. Відносини з реєстрації суб'єктів господарської діяльності теж не є відносинами підпорядкування, але при цьому вони владні. Не зрозуміло на якій підставі О. М. Крамник робить висновок про те, що адміністративно-деліктні відносини не є відносинами, які складаються у сфері державного управління, і відповідно випадають за межі предмета адміністративного права. Водночас відносини з реєстрації суб'єктів господарської діяльності О. М. Крамник впевнено відносить до державно-управлінських. Тобто чітких критеріїв розмежування управлінських і деліктних відносин учений не пропонує. У цьому сенсі слід віддати належне науковцям України, які з кінця 90-х рр. минулого століття намагались уточнити предмет адміністративного права, щоб надати йому логічності й системотвірних ознак.

Публічно-сервісна концепція адміністративного права була сформована як протипага управлінській концепції й обумовлена бажанням учених України відірватися від спадщини тоталітарного минулого у вигляді радянського адміністративного права. На жаль, представники публічно-сервісної концепції, захопившись адміністративними правовідносинами з надання адміністративних послуг та забезпечення реалізації прав і свобод людини та громадянина, забули про дві інші специфічні групи відносин, які є невід'ємною частиною предмета адміністративного права:

– внутрішньо-організаційні відносини, які виникають всередині органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також всередині системи органів державної виконавчої влади. Саме ці відносини і визначають природу адміністративного права України;

– правоохоронні відносини, які виникають у зв'язку із вжиттям заходів державного примусу (заходи адміністративного примусу, включаючи санкції, які накладають адміністративні суди, а також заходи дисциплінарного примусу, яких вживають до державних службовців).

Саме тому яскравих представників публічно-сервісної концепції адміністративного права нині назвати не можемо. Вчені звертають увагу лише на те, що адміністративне право, не втративши своєї управлінської та правоохоронної сутності,

дедалі більше набуває сервісного характеру, адже адміністративно-правове регулювання все більше починає охоплювати сферу надання адміністративних послуг фізичним та юридичним особам. Навіть В. Б. Авер'янов, який був одним із перших послідовників публічно-сервісної концепції адміністративного права в Україні, зазначав, що адміністративне право – це аж ніяк не “управлінське право”, а переважно “публічно-сервісне право”, тобто право, спрямоване на обслуговування потреб та інтересів приватних осіб у їхніх відносинах з органами публічної адміністрації. Цей акцент і має стати домінантою в тлумаченні “адміністративної” природи адміністративного права як галузі права [2]. Принципова відмінність, підкреслює В. Б. Авер'янов, полягає у відході від домінування “управлінського” складника предмета адміністративного права і визнанні не просто рівноцінного, а важливішого, ніж так званий “публічно-сервісний” складник. Це зумовлено, на думку автора, етимологією власне назви галузі – “адміністративне” право. Адже одним із мовних джерел цієї назви можна вважати латинські не тільки *administratio* – “керування”, “управління”, але й *administro* – “прислужую”, “допомагаю”. Інакше кажучи, у назві адміністративного права навіть етимологічно наявний зв'язок не тільки з “управлінням”, але й з “обслуговуванням”, “служінням” [3, 76–80].

2. Сумнівна й термінологія, котру використовує О. М. Крамник для обґрунтування самостійності в системі права адміністративно-деліктного права. Так, стверджується, що адміністративно-деліктне право має “власні норми, яким потрібна свобода” (швидше “свобода” від адміністративного права), і що нині адміністративно-деліктне право опинилося “на узбіччі” (швидше “на узбіччі” адміністративного права) як один із методів державного управління [1, 10].

“Власні” норми може мати тільки та галузь права, яка виділена в системі права на підставі предмета і методу правового регулювання. Що ж відбувається в сучасній системі права України? У системі права почали виокремлювати господарське, екологічне, медичне, енергетичне та інші галузі права. Очевидно, що ці галузі не мають “власного” предмета правового регулювання (адже суспільні відносини, які вони регулюють, уже врегульовані іншими галузями права) і, як наслідок, не можуть мати “своїх” норм. Наприклад, господарське право в предмет свого правового регулювання включає суспільні відносини з реєстрації суб'єктів господарської діяльності. Ці ж суспільні відносини виокремлено й у предметі адміністративного права. Тож ті ж суспільні відносини є предметом двох самостійних галузей права. При цьому в результаті адміністративно-правового та господарсько-правового регулювання виникає не дві самостійні групи правовідносин, а одна, яка рівною мірою використовується в рамках адміністративного та господарського права. Так не має бути. У системі права наявні випадки, коли одні і ті ж суспільні відносини регулюються за допомогою різних галузевих методів правового регулювання, як це, наприклад, відбувається з відносинами власності в рамках адміністративно-правового та цивільно-правового регулювання. Використання різних методів правового регулювання до однієї і тієї ж групи суспільних відносин дає змогу, як наслідок, говорити про появу двох самостійних груп правовідносин, одна з яких складається в рамках адміністративного права, а інша – в рамках цивільного права. У наведеному прикладі з адміністративним і господарським правом невирішеним залишається питання щодо правової природи норм, які регулюють суспільні відно-

сини у сфері реєстрації суб'єктів господарської діяльності. Вони є “власними” нормами адміністративного або ж господарського права? Тобто знову повертаємося до невіршеної в теорії держави і права проблеми виокремлення критеріїв диференціації права на галузі та розкриття сутності поняття “галузь права”.

Також в аргументації О. М. Крамника є певні протиріччя. Спочатку він стверджує, що адміністративне право регулює суспільні відносини у сфері державного управління, з яких випадають адміністративно-деліктні відносини, але пізніше заявляє, що адміністративно-деліктне право використовується в рамках адміністративного права як один із методів державного управління (йдеться про метод примусу). Тобто, не маючи відношення до державного управління, О. М. Крамник адміністративно-деліктне право характеризує як один із методів державного управління.

*По-друге, на думку О. М. Крамника, брак простору для адміністративно-деліктного права в рамках адміністративного права пояснюється тим, що адміністративно-деліктне право містить велику кількість норм і в цьому сенсі схоже з кримінальним правом, яке є самостійною галуззю права. На його думку, кримінальне право втратило б свою справжню значущість у системі права, якби його включили в систему конституційного права як підгалузь, адже воно охороняє чимало відносин, які регулює конституційне право [1, 10].*

Дуже спірне твердження, з яким не можемо погодитися з таких причин. Співвідношення адміністративно-деліктного права з кримінальним правом у питаннях диференціації права на галузі вважаємо некоректним. Завжди дуже важливо визначити функціональне призначення галузі права як всередині системи права, так і зовні щодо наявних суспільних відносин. Кримінальне право не можна розглядати тільки з погляду охорони конституційних норм. Дана галузь права покликана охороняти всі норми права від правопорушень із підвищеним рівнем суспільної небезпеки (конституційні, адміністративні, цивільні норми та норми інших галузей права). Тому всередині системи права кримінальне право реалізує охоронну функцію, тоді як зовні, як регулятор суспільних відносин, кримінальне право реалізує установчу, обмежувальну, превентивну, каральну, виховну й інші функції.

У перспективі зміст адміністративно-деліктного права напевно змінюватиметься, тому що в правовій системі України з'явився інститут “кримінальних проступків”. Поява цього інституту потребує переосмислення значення і місця в категоріальному апараті адміністративного права поняття “адміністративний проступок”, а також співвідношення кримінально-караних діянь з адміністративно-караними діяннями.

Якщо в системі права виокремити самостійну галузь права “адміністративно-деліктне право”, то виникає питання “Навіщо системі права України дві самостійні галузі права, що реалізують охоронну функцію?”. Адже тоді є сенс об'єднати кримінальне й адміністративно-деліктне право в одну велику галузь права, яка й виконуватиме всередині системи права України охоронну функцію щодо всіх інших галузей права (при цьому назва такої галузі не є принциповою – “карне право”, “деліктне право” тощо). Тобто виокремлення адміністративно-деліктного права в самостійну галузь права не можливе і з тієї причини, що виокремившись із системи адміністративного права, воно одразу ж стане частиною системи кримінального

права, адже інших суттєвих підстав для його “самостійного” існування серед інших галузей права немає.

На цю особливість адміністративно-деліктного права звертає увагу і В. К. Колпаков. Він зазначає, що єдиною теоретичною підставою (вихідною теоретичною базою) для визначення предмета регулювання адміністративно-деліктного права як галузевої інституції є концепція поділу правових норм і відносин на регулятивні й охоронні. Керуючись положеннями цієї концепції, можна зробити висновок, що наявність загального простору дії норм кримінального й адміністративно-деліктного права є об’єктивною реальністю і вагомим доказом їхньої єдиної генетичної природи [4, 92, 95].

Водночас слід зазначити, що сучасне адміністративно-деліктне право як частина адміністративного права виконує охоронну функцію не тільки щодо норм адміністративного права, але й до норм конституційної, цивільної, трудової та інших галузей права. Це дає змогу говорити про особливу роль, яку нині відіграє в системі права України адміністративно-деліктне право.

Зазначимо, що реформування інституту адміністративної відповідальності може значно звузити сферу суспільних відносин, на яку традиційно поширювалися норми адміністративно-деліктного права. Але в рамках адміністративного права назавжди залишаться правопорушення, котрі посягають виключно на адміністративні правовідносини і вимагатимуть застосування адміністративних санкцій у вигляді стягнень. Це означає, що відносно адміністративного права адміністративно-деліктне право, як його частина, завжди виконуватиме охоронну функцію.

Підсумовуючи свої міркування, О. М. Крамник зазначає, що адміністративно-деліктне право отримає змогу для свого повного прояву тільки тоді, коли його буде відокремлено як самостійну галузь права. І для цього, на думку вченого, є всі підстави, серед яких особливе місце належить специфіці його предмета правового регулювання [1, 10–11]. Власне предмет правового регулювання мало що визначає, адже він використовується під час визначення галузей, підгалузей і правових інститутів. Кожен правовий інститут має свою специфіку предмета правового регулювання, але це не може бути приводом для його трансформації в самостійну галузь права. В кожному конкретному випадку, особливо коли йдеться про галузеву диференціацію права, слід враховувати не тільки традиційні критерії диференціації права на галузі (предмет і метод правового регулювання), але й функціональне призначення даного елемента в наявній системі. В сучасній системі права України досить однієї охоронної галузі права “кримінальне право” і немає потреби в існуванні двох чи трьох інших охоронних галузей права (можливо, це буде, як вже зазначалося, галузь права, яка об’єднуватиме кримінально-правові та деякі адміністративно-деліктні норми, які нині належать до системи адміністративного права).

А. П. Шергін теж аргументує виокремлення в системі права самостійної галузі “адміністративно-деліктне право”.

*По-перше, типологія юридичних фактів – необхідний засіб вивчення правових відносин і визначення їхньої галузевої належності. Саме вони є зв’язуючою ланкою між нормами і конкретними правовідносинами [5, 55]. У цьому сенсі адміністративно-деліктні відносини суттєво відрізняються від інших адміністративних правовідносин. Якщо для управлінських і сервісно-публічних відносин характерна велика кількість*

видів юридичних фактів (це обумовлено розмаїттям обставин і ситуацій, які виникають у повсякденній організаційній діяльності органів публічної адміністрації), то виникнення адміністративно-деліктних відносин законодавець зв'язав лише з одним видом юридичних фактів – вчиненням адміністративного правопорушення.

Цей аргумент А. П. Шергіна щодо виокремлення в системі права самостійної галузі “адміністративно-деліктне право” вважаємо непереконливим. Якщо типологію юридичних фактів взяти за основу, то цивільне право і адміністративне право слід поділити на безліч самостійних галузей права (наприклад, виокремити зобов'язальне право, спадкове, адміністративно-примусове право тощо). Запропонований А. П. Шергіним підхід можна застосувати виключно до кримінального права, адже виникнення кримінально-правових відносин пов'язане безпосередньо із вчиненням кримінального правопорушення (злочину чи кримінального проступку). Щодо інших галузей права, то помітно, що підставами для виникнення їхніх правовідносин є різні юридичні факти, обумовлені різноманітністю ситуацій, які постійно і повсякденно виникають у реальному житті.

*По-друге, А. П. Шергін зазначає, що суб'єкти адміністративно-деліктних відносин, на відміну від суб'єктів адміністративно-правових (управлінських) відносин, мають особливий правовий статус, який виражається насамперед у законодавчому визначенні: а) власне коло суб'єктів, котрі можуть брати участь у провадженні у справах про адміністративні правопорушення, б) їхніх прав і обов'язків; в) чіткому регулюванні компетенції органів адміністративної юрисдикції; г) закріпленні сукупності правових засобів щодо встановлення правопорушення, винності порушника [5, 56].*

Цей аргумент у кінці 20-х рр. ХХІ ст. вже не сприймається серйозно, адже в середині 90-х рр. минулого століття (коли висловлював свої думки А. П. Шергін) дійсно існувала проблема процедурного та процесуального забезпечення діяльності органів публічної адміністрації. Якщо ж нині ознайомитись із чинним законодавством України та взяти до уваги проект Адміністративно-процедурного кодексу України [6] і проект Закону “Про адміністративну процедуру” [7], то помітимо, що чинне законодавство:

- передбачає коло суб'єктів, що можуть брати участь в управлінських, публічно-сервісних та адміністративно-деліктних відносинах;
- закріплює чіткий перелік їхніх прав і обов'язків фізичних та юридичних осіб, які є учасниками управлінських, публічно-сервісних та адміністративно-деліктних відносин;
- не просто закріплює компетенцію органів публічної адміністрації, але й передбачає чіткі процедури та механізми реалізації цієї компетенції з урахуванням прав і свобод людини та громадянина;
- передбачає гарантії забезпечення принципу законності в управлінських, публічно-сервісних та адміністративно-деліктних відносинах.

Тобто нині законодавець намагається детально прописати процедуру реалізації не тільки юрисдикційних повноважень органів публічної адміністрації, але й реалізацію їхніх управлінсько-організаційних і публічно-сервісних повноважень.

*По-третє, на думку А. П. Шергіна, для адміністративно-деліктних відносин характерно те, що весь їхній зміст пронизує найважливіший юрисдикційний принцип*

змагальності учасників. Останнім законодавець надає відповідні процесуальні права. Саме реалізація даного принципу додає особливу своєрідність розглянутим відносинам і формує специфічний правовий режим [5, 56].

Адміністративно-деліктне право не зводиться лише до його процесуальної частини, де серед інших принципів провадження у справах про адміністративні правопорушення можна виокремити такий принцип, як змагальність учасників провадження. Адміністративно-деліктне право складається також із матеріальної частини, яка взагалі не виокремлює цей принцип під час характеристики взаємовідносин між правопорушником та органом адміністративної юрисдикції. Тобто даний аргумент не можна брати до уваги під час виокремлення в системі права самостійної галузі права, адже всі без винятку суспільні відносини, що регулює певна галузь права, мають задовольняти єдиний критерій. Принцип змагальності учасників не поширюється на матеріальні правовідносини адміністративно-деліктного права.

*По-четверте, А. П. Шергін формулює проблеми, що можуть виникнути у разі визнання адміністративно-деліктного права окремою правовою галуззю. Усі вони стосуються: 1) конституювання даної галузі права (тобто які правові інститути дана галузь права повинна мати); 2) розмежування з іншими правовими утвореннями та визначення місця адміністративно-деліктного права в системі права (тобто визначення меж правового регулювання даної галузі права); 3) браку наукового підґрунтя для створення самостійної галузі права (тобто правова наука не створила потрібних теоретичних передумов для визнання адміністративно-деліктного права як “суверенного” правового утворення [5, 60].*

Щодо перших двох проблем, які виникають, на думку А. П. Шергіна, у разі визнання адміністративно-деліктного права окремою правовою галуззю, вже висловлювалися критичні зауваження в попередніх положеннях статті. Наголосимо, що конструювання (тобто внутрішня будова) галузі права – це одвічне дискусійне питання, яке виникає у представників конституційного, адміністративного, цивільного, кримінального та інших галузей права України. Його вирішення тісно пов'язане з визначенням змісту галузевого предмета правового регулювання. Розвиток суспільних відносин потребує постійних змін у правовому регулюванні. Це, своєю чергою, іноді суттєво позначається на внутрішній будові галузей права. Тому будь-яка внутрішня структура галузі права завжди має тимчасовий характер, адже вона напевно змінюватиметься під впливом суспільних відносин, які постійно розвиваються та видозмінюються.

Третя проблема, яка виникає у разі визнання адміністративно-деліктного права окремою правовою галуззю, на думку А. П. Шергіна, полягає у браку в правовій науці потрібних теоретичних передумов для визнання адміністративно-деліктного права як “суверенного” правового утворення.

Нестача у правовій науці теоретичних напрацювань щодо визнання адміністративно-деліктного права як галузі права пояснюється передусім неможливістю теоретично обґрунтувати те, що не має об'єктивних підстав для свого існування. Однак наукова методологія, котру нині мають на озброєнні науковці України, не дає змоги на теоретичному рівні обґрунтувати доцільність і потребу існування в системі права такої галузі, як “адміністративно-деліктне право”. Ті ж поодинокі праці, в яких учені намагаються обґрунтувати доцільність існування адміністратив-

но-деліктного права як галузі, – слабкі в аргументації, що вже було продемонстровано під час аналізу поглядів О. М. Крамника і А. П. Шергіна.

**Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.** З представленого вище аналізу видно, що ніяких передумов, тим більше підстав, не існує для виокремлення в системі права України самостійної галузі права “адміністративно-деліктне право”. По-перше, традиційні критерії диференціації права на галузі – застарілі щодо новоутворених сукупностей однорідних норм права (наприклад, медичне право, спортивне право тощо); по-друге, немає чітких критеріїв розмежування галузі права, підгалузі права і правового інституту (відомо тільки те, що галузь права складається з підгалузей права та правових інститутів, а підгалузь права – із правових інститутів); по-третє, предмет правового регулювання лежить в основі визначення всіх елементів системи права (галузей, її підгалузей, правових інститутів), тому він не може бути єдиним критерієм диференціації права на галузі.

Адекватне розуміння категорії “функція” можливо тільки в рамках системного підходу, який вимагає розкриття внутрішньої взаємодії елементів у системі та взаємодії елементів як самостійних систем. Як елемент системи адміністративного права, адміністративно-деліктне право забезпечує реалізацію охоронної функції адміністративного права. Якщо ж розглядати адміністративно-деліктне право як цілісну систему, що впливає на певну групу суспільних відносин, то серед його функцій виокремлюємо установчу, обмежувальну, профілактичну, правозахисну (процесуальну), каральну, правовідновлювальну, компенсаційну та виховну функції.

Подальші комплексні дослідження функцій адміністративно-деліктного права як елемента системи права України сприятимуть розвитку науки адміністративного права, вдосконаленню правотворчої діяльності з питань адміністративної відповідальності та підвищенню ефективності діяльності адміністративно-юрисдикційних органів.

### Список використаних джерел:

1. Крамник А. Н. Административно-деликтное право. Общая часть : учебное пособие / Крамник А. Н. – Минск : Тесей, 2004. – 288 с.
2. Державне управління проблеми адміністративно-правової теорії та практики / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Факт, 2003. – 384 с.
3. Авер'янов В. Б. Нові риси предмета українського адміністративного права / В. Б. Авер'янов // Персонал: журнал інтелектуальної еліти. – № 4. – 2005. – С. 76–80.
4. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен : монографія / В. К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 528 с.
5. Шергин А. П. Проблемы административно-деликтного права / А. П. Шергин // Государство и право. – 1994. – № 8–9. – С. 52–65.
6. Проект Адміністративно-процедурного кодексу України № 11472 від 03.12.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=44893](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=44893)
7. Про адміністративну процедуру [Електронний ресурс] : проект Закону // Веб-сайт Міністерства юстиції України. – Режим доступу : <https://minjust.gov.ua/file/42462.docx>